

Abonamentul

Pentru monarhie:

Pe an 6 fl., $\frac{1}{2}$ an
3 fl., $\frac{1}{4}$ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 18 frcs., $\frac{1}{2}$ an
9 frcs., $\frac{1}{4}$ an
4 frcs. 50 cm.

Fôea apare în fiecare
Sâmbătă.

Unirea

Fôe bisericescă-politică.

Insertiuni

Un sir garmond:
odată 7 cr., a doua oră
6 cr., a treia oră 5 cr.,
și de fiecare publica-
țiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fôea
să se adreseze la «Re-
dactiunea și Admini-
strațiunea Unirii»
în
Blaș.

Anul V.

Blaș 18 Maiu 1895.

Numărul 20.

23. Cerculariū cãtră întreg Clerul archidieceșan.
Nr. 1869—1895.

Onorate în Christos Frate!

În legătură cu cerculara noastră de
data 23 Aprilie a. c. Nr. 1516 aducem
la cunoștința Clerului și poporului archi-
diecesan, cumcă Preasântitul nostru
Archiepiscop și Metropolit Dr. Victor
Mihályi de Apșa va sosi cu aju-
torul lui Dumnezeu la Blaș în 25 Maiu
n. a. c. după amăzi cu trenul, care
întră în gara de aci la 2 ore 35 mi-
nute p. m.

Introducerea în scaunul archiepi-
scolesc și metropolitan se va face Du-
minecă în 26 Maiu n. a. c. În 27 Maiu n.
a. c. se va ține Consistoriū plenar, la care
pe lângă assesorii din gremiū sunt invitați
prin acēsta toți cei îndreptățiți, și anume:
Preaonoratul Vicariū al Făgărașului și
toți Preaonorații Protopopi actuali și
onorari ai Archidieceșei.

Blaș din ședința consistorială ținută
în 18 Maiu 1895.

Ioan M. Moldovan m. p.
Vicar Capitular.

O declarațiune.

Sub titlul acesta publicăm mai la
vale o scrisore, ce ne-o trimite Reve-
rendisimul domn canonic Dr. Augustin
Lauran.

Declarațiunea acēsta ne impune
datoria, să dăm și noi la acest loc o
declarațiune. Cu asta datorî suntem
conștiinței noastre, bisericii noastre și

chiar și domnului canonic Lauran, de
care ca de persoană privată nici nu ne-am
atins, nici nu aveam de gând a ne
atinge.

Și înainte de a reflecta în detaliū
la declarațiunea domnului canonic
Lauran, trebuie să ne declarăm mai
întăiū noi în general.

Când am înființat noi câțiva ômenī
fôea „Unirea”, am înființat-o din in-
demn propriū, și nu la îndemn venit
dela alții. Îndemnul unic a fost lipsa
unui periodic, în care să se pôtă arēta
și apēra biserica noastră română greco-
catolică în tôte referințele ei publice și
actuale. Lipsa unui asemenea periodic
era simțită, de ôrece diaristica noastră
pe acel timp numai binevoitoare nu se
putea socoti față de biserica noastră.

Eram noi conșcii de greutatea în-
treprinderii noastre. Sciam bine, că a
tracta cestiuni actuale nu se va putē
fără a veni în colisiune cu unul și altul.
Adevărul în cele mai multe casuri este
urgisit.

Am luat inșe pēna în mână cu ju-
ruința, că între orī ce împrejurări o
singură călăuză vom urmări: *binele și
înflorirea bisericii noastre, și o singură
cale: calea moralului catolic și inviațiu-
nile Capului bisericii.*

Ne aflăm în al cincilea an al esi-
stinței noastre. Și acum făcēnd repri-
virea lucrării noastre, cu liniștită con-
știință și cu fruntea ridicată îndrăsnim
a spune, că dela juruința noastră nu
ne-am abătut, și că dacă purtăm ceva

vină, apoi vina noastră este, că între
grave jurstări am fost *prea crușători*
față de persoane în detrimentul cauzei.
Amintim numai în fuga penei unele din
acele grave jurstări: cestiunea gimnasiului
din Beiuș, retrimiteră côlelor de colectă
pentru gimnasiul din Blaș din partea
Ordinariatului de Gherla, atitudinea
alor două Ordinariate față de primul
peregrinaj român, procesul intentat
părintelui Lucaciū, și altele multe.

Aū fost tôte acestea casuri grave
fôrte, pe cari a le trece cu vederea și
cu tăcerea nu ne-ar fi fost iertat. Dar
am tăcut, pentru că am voit mai bine,
să fim socotiți de neglijenți și fricoși,
decât să ni-se pôtă imputa vătēmarea
auctorității ierarchice.

Dar acum în timpul din urmă nu
ne-a mai fost iertat, să tăcem, fără
a ne face *vinovați*. S'aū ivit aparițiuni,
pe cari n'a mai fost iertat a le acoperi
cu tăcerea, fără a periclita serios binele
și înflorirea bisericii noastre.

Astfel de aparițiune a fost proiectul
guvernului de a aședa în scaunul epi-
scolesc al Lugoșului pe domnul deputat
Silviū Rezei. Noi am fost de convin-
gerea, că domnul Rezei nu întrunesc
nici macar o singură condițiune, pentru
ca să pôtă fi episcop. Mai departe am
fost de convingerea, că ajungēnd episcop
domnul Rezei, sfinta unire ar perde în
Bănat tôte simpatiile, ce și-le-a căștigat
cu multă trudă, mai mult, că eventual
și-ar perde tot, ce și-a agonisit în trecut
și până ađi.

Feuilleton.

Schematismul cel nou al diecesei de Orade.

Am primit deunăđi cu multămită dela
Prea Onoratul Oficiū diecesan dela Oradea
mare schematismul cel nou al diecesei catolice
de rit grecesc de Orade.

Noi schematismele diecesane nu le privim
numai de nisce cărți, din cari să putem afla
bună oră, că unde e preot ori dascăl dl N.
Nu. ci noi mai pe sus de tôte privim sche-
matismele diecesane de nisce icône ale die-
ceselor respective. De aceea se și așteptă
dela schematismele acestea, să fie lucrare cu
multă grije și să reproducă datele statistice
în chip cât se pôte de credincios.

Din aceea-și causă ar fi de dorit și
aceea, ca schematismele acestea să se publice
din an în an. Dar biserica e săracă, și chiar
și dacă ea mai are câte ceva, acest ceva
trebuie să-l folosească pentru a face, ca die-
cesele respective să mai progreseze, căci dacă
ele nu progresază, atunci chiar nu e, pentru
ce să se mai tipărescă schematismele diecesane.
Și fiindcă biserica e săracă, noi n'avem în-

cătrău, trebuie să ne îndestulim și cu
atâta, că schematismele diecesane se renoesc
tot cam din cinci în cinci ani.

Avem așa dară înaintea noastră sche-
matismul din 1895 al diecesei noastre de
Orade, și în cele ce urmază, vom să dăm
cetitorilor nostri o recensiune a acestui sche-
matism.

El se estinde la 186 de pagini în 8.
Hârtia îi este bună, érá tipariul îi este și
mai bun.

Limba lui este cea latinăscă întocmai
ca și a schematismelor de mai înainte ale
diecesei de Orade. Adevărat că noi am fi
dorit, ca să-l vedem publicat românesc. Dar
aci nu vom să aplicăm critică. Credem, că
nu desprețuirea limbii noastre, ci numai con-
tactul cel des cu biserica catolică de rit latin
a fost și este motivul, pentru care sche-
matismele diecesei noastre de Orade se publică
latinesc. Contactul acela în diecesa acēsta
trebuie să fie cu mult mai des ca în celealalte
diecese ale noastre. Îl aduce cu sine dreptul
de patronat, care-i deprind asupra multor bi-
serici din diecesa acēsta Ordinariatul episco-
pesc de rit latin din Oradea mare și alte
persone bisericesci și civile de rit latin.

Patronul diecesei noastre de Orade este

s. Nicolae (pag. 2). Ordinariul este Esce-
lența Sa I. P. S. D. Mihail Pavel de Pete-
ritye (pag. 3). Dela pag. 5—10 se publică
șirul celor 7 episcopi (Moisi Drăgösy, Ignatiū
Darabanth, Samuil Vulcan, br. Vasiliū Erdélyi,
Iosif Papp-Szilágyi, Ioan Oltean și Mihail
Pavel), cari aū guvernat diecesa de Orade
dela întemeierea ei (1777) până astăzi. La
numele fieșce căruī episcop este adaus în
câteva trăsături istoricul lui. La p. 11—12
se publică seria celor 39 canonicī, cari aū
fost membri ai capitulului nostru de Orade
dela întemeierea lui până astăzi.

La p. 14—15 sunt publicați membrii
capitulului de Orade. Dintre cele 6 staluri
ale capitulului 2 sunt vacante. Urmézá cano-
nicatele onorare 6, dintre cari 5 sunt vacante.
Archidiacon afară de gremiū este unul. Urmézá
la p. 17—22 Consistoriul cu 42 asesori, la
p. 23 Tribunalul matrimonial, la p. 24 co-
mișunea examenelor prosinodale, la p. 25—26
Esactoratul diecesan, la p. 27 Oficiul diecesan,
la p. 28—30 șirul acelor membri ai clerului
diecesan, cari pörtă oficii în sfera literară.
Urmézá apoi parochiile înșirate după cele
19 districte archidiaconale. Aci să ne oprim
puțințel pentru a face nisce încercări statistice.
Districte vicearchidiaconale sunt 19.

Tot astă convingere o avem și pentru cazul, dacă ar ajunge la episcopia Lugosului domnul canonic Lauran.

Ferescă-ne bunul Dumnezeu, să voim a asemăna pe domnul canonic Lauran cu domnul deputat Rezei. Noi recunoștem calitățile intelectuale și morale ale domnului Lauran. Aceea, ce îi lipsește înse domnului canonic, este simpatia și încrederea poporului nostru credincios. Domnul canonic — sigur că numai în perfectă bunăcredință — a profesat privitor la referințele bisericii noastre românesce unite față de stat de o parte și față de biserica latină de altă parte astfel de principii și a dovedit o astfel de ținută, încât credincioșii noștri și-au pierdut încrederea într'insul, și în urmă ar pute după o răcélă să urmeze chiar și pericole serioase pentru cauza sfintei uniri. Principiile domnului canonic în cele naționale credem, că nu au lipsă de espunere mai largă la acest loc. Domnul canonic n'a lucrat nici când pentru poporul românesc. Póte să fie atunci mirare, dacă credincioșii unei biserici, cari toți sunt români și cari în biserica lor ved unica garanță a limbii și a naționalității lor, nu au încredere într'un om ca domnul Lauran?

Étă dar, că numai datorința ne-am făcut-o, când am scris, ceea ce am scris, datorința, ce o avem față de biserica noastră.

Și acum ce se întâmplă? Vine domnul canonic Lauran și în declarațiunea dsale spune, că „Unirea“ „ca organ oficios“ al provinciei noastre mitropolitane îl *insultă*, îl *persecută* și îl *calumniază*.

Înainte de toate „Unirea“ nu este organ oficios al provinciei mitropolitane. Ea este efluxul conlucrării alor vre-o câțiva ómenii din gremiul Blașului, cari fără interes material și fără vre-o subvențiune dela orî și cine ar fi și-au propus a apêra interesele bisericii românesce unite împotriva orî cui și neatîrîndtor

dela orî și cine, atîrînd numai dela regulile impuse de disciplina și dogma bisericii catolice.

Cât e pentru celealalte învinuirii ale domnului canonic, îl rugăm, să binevoescă a receti încă odată și cu sânge mai rece articolul nostru. Va vedé, că în acel articol de „insulte“, de „calumnii“ și de „persecutare“ nici vorbă nu e. Noi, făcându-ne rezervele, am criticat un *act public al domnului canonic*, despre care act am ținut, că a fost spre stricăciunea bisericii. Nu este óre iertat unei foi catolice, să critice cu datorita bunăcuviință *actele publice* ale demnitarilor bisericesci? Unde ar fi opréla acésta? Ne-ar îndatora orî cine, dacă ar împrăștia nesciința noastră eventuală.

Étă declarațiunea noastră în fața declarațiunii domnului canonic Lauran.

Noi mulțămim domnului canonic pentru iertarea nedreptății, ce dîce, că i-am făcut-o. Noi imitându-i paciința asemenea îi iertăm nedreptatea, ce ne-a făcut-o prin declarațiunea Dsale.

Ris mare în — Budapesta. — În cãlindarul cel de o sută de ani cetim în câte un loc, că va fi „ris mare în Tarigrad“. Acum risul acesta se vede că s'a mutat la Budapesta. Din isvor liberal a ieșit vestea, că Curia Romană va revoca pe nunțiul Agliardi. „Pester Lloyd“ a lăsat, să i-se telegrafeze din Viena următoarele: „Acțiunea guvernului unguresc, — pe cum par a sci hotărît, — a fost urmată de succes favorabil preste așteptare, de órece revocarea nunțiului Agliardi din postul de aici în urma cunoscutelor evenimente se póte dîce deja faptă împlinită. Prin satisfacția asta eclatantă își perde momentositatea idea pașilor, ce ar fi să se facă în Roma, care idee nici nu a purces dela br. Bánffy, ci dela c. Kálnoky, și nu este mai mult cestiune arđetóre, că reclamarea în ce formă să se facă.“

La scirea asta întregă tabêra liberală a început, să iubilizeze. Dar iubilarea asta a turburat-o nișel semioficiosul „Bud. Tud.“ cu următoarea rectificare: „Din Viena primim

scirea fórte momentósă, că acolo în cercurii politice bine informate ómenii sunt conving despre aceea, că Sfintul Scaun din Roma întocmai ca și însu-și Agliardi nu țin, că să fi în interesul Curiei, ca nunțiul Agliardi să rămână și mai departe statornic în Viena ca reprezentant al Sfintului Scaun, de órece schimbarea de persóne în privința acésta să scâpa de o anumită poziție strimtorată atît pe Papa cât și pe ministrul comun de externe al monarchiei. Póte că scirea acésta, ce s'a auđit în cercurile informate, a îndemnat pe raportorul din Viena al lui „P. Lloyd“, să facă împărtășirea, că pe nunțiul Agliardi să vor revoca acum, care împărtășire înse este întru atâta greșită, că despre instantaneu revocare a lui nici vorbă nu póte să fie. Are înse tótă dreptatea „P. Lloyd“ în aceea, că pășul, care avea să se facă în Roma, în urma acesteia și-a pierdut caracterul acut.“

Noi facem acestor sciri liberale plăcerea de a le da credémînt. Da, și noi credem, că nunțiul Agliardi nu va muri ca nunțiul în Viena. Nunțiilor arare orî li-se întimplă, să móră ca nunții. Ei aprópe în tóte casurile se promovéză la demnitatea de cardinali, și noi nutrim credința, că nunțiul Agliardi tot va avé parte de promovarea acésta. Am dorit să se întimplé acésta acum, ca astfel să aibă guvernul Bánffy — satisfacția, carea a avut-o Bismarck, când Sfînția Sa a creat cardinal pe Melchers arhiepiscopul de Köln, pe care Bismarck îl aruncase în temniță. Acésta ar fi apoi a dóua satisfacție pentru ministrul Bánffy, după ce Maiestatea Sa i-a dat-o pe cea dintâi prin autograful, cu care a declarat, că nu primesce dimisionarea contelui Kálnoky.

S'a sfârșit deja risul cel mare din Budapesta. „Fremdenblatt“, fóea ministrul Kálnoky, scrie în numărul său de sară din 15 a c., că scirea răspândită din Budapesta după care revocarea nunțiului din postul său de acum póte să se privescă de faptă împlinită, dupa informațiunile, cari și-le-au câștigat la loc competent, este lipsită de orî ce temei. Nici de cum nu se póte afla, pe basa cără greșelii a putut scirea acésta să apară în

După schematismul din 1890 erau 20. Reducerea s'a făcut prin desființarea districtului de Bükkalja.

Parochii sunt 168. Dintre acestea la publicarea schematismului erau vacante 12, érá celealalte le administreză 89 parochii, 66 administratori și 13 cooperatori.

Parochiile acestea 168 sunt în 166 comune. În 2 comune sunt adecă parochii separate pentru Români și pentru Ruteni.

Din cele 166 parochii (numai în matre și abstracție făcându-se dela conlocuitorii Israiliți) 14 sunt curate gr. catolice, în 99 sunt gr. catolicii în majoritate absolută, în 5 în majoritate relativă, ér în 48 în minoritate față de ceialalți conlocuitorii creștini.

Filiii sunt 554. În 1890 erau 480.

Toți locuitorii din comunele acelea, cari sunt înșirate ca matre și filii în schematismul din 1895, sunt 1,150,274, érá în cel din 1890 au fost 1,022,756. Crescémînt a fost decii de 127,518, adecă de 12.47%.

Dintre aceștia în 1895 au fost gr. catolici 119,431 față cu 117,067 din 1890. Numérul gr. catolicilor a crescut decii cu 2364, așa dară cu 2.02%.

Catolicii de rit latin în 1895 au fost 303,958, érá în 1890 au fost 260,896, și prin urmare representă un crescémînt de 43,062, adecă de 14.17%.

Gr. orientali în 1895 au fost 187,884, érá în 1890 au fost 174,677, așa dară s'au înmulțit cu 13,207, adecă cu 7.56%.

Luteranii în 1895 au fost 123,262, érá în 1890 au fost 85,134 și au crescut decii cu 38,128, adecă cu 44.78%.

Calvinianii în 1895 au fost 368,413, érá în 1890 au fost 354,667, au crescut decii cu 13,746, adecă cu 3.88%.

Israiliții în 1895 au fost 47,326, érá în 1890 au fost 30,315, s'au înmulțit decii cu 17,011, adecă cu 56.11%.

Raportul acesta al percentelor de creștere îndată se vede, că nu póte să correspundă realității.

Am cercat decii, să statorim procentuarea pe aită cale. Am observat anume, că cu privire la filii între schematismele din 1890 și din 1895 există deosebire fórte mare. În cel din 1895 s'au șters adecă 13 din filiile însemnate în cel din 1890, dar în schimb s'a introdus o mulțime de filii, cari nu se află în cel din 1890, și în cari aprópe în tóte gr. catolicii sunt în minoritate. Am subtras decii pe locuitorii filiiilor, cari constituiesc diferența între cele două schematismele și așa am ajuns la rezultatul următoriu:

Numérul total în 1895 a fost 1,123,410, ér în 1890 a fost 1,015,381, așa dară o creștere de 108,029, adecă de 10.64%.

Gr. catolicii în 1895 au fost 118,171, ér în 1890 au fost 116,873, așa dară s'au înmulțit cu 1298, adecă cu 1.11%.

Lat. catolicii în 1895 au fost 291,290, ér în 1890 au fost 260,584, așa dară au crescut cu 30,706, va să dîcă cu 11.78%.

Gr. orientali în 1895 au fost 178,537, érá în 1890 au fost 172,890, așa dară s'au înmulțit cu 5647, adecă cu 3.27%.

Luteranii în 1895 au fost 123,227, érá în 1890 au fost 85,132, au crescut decii cu 38,095, adecă cu 44.78%.

Calvinianii în 1895 au fost 365,231, ér în 1890 au fost 349,693, s'au înmulțit decii cu 15,538, va să dîcă cu 4.44%.

Israiliții în 1895 au fost 46,954, érá în 1890 au fost 30,209, au crescut decii cu 16,745, adecă cu 55.45%.

Procentuarea acésta ar fi să fie mai correspundetóre realității, și totuși orî cine póte să vadă, că nu e așa. Trebuie să presupunem decii, că datele cuprinse în cele două schematismele cu privire la numărul locuitorilor și la diferența lor după religie și confesiuni nu sunt esacte. Am și dat de exemple de ale acestei neesacități. Așa p. es. la parochia Oradea mare și la filiile ei (p. 37 și ur. not) afară de numărul gr. catolicilor ceialalți numeri s'au pus în schematismul din 1895 ne schimbați întocmai așa, pe cum au fost ei în cel din 1890. Așa aflăm la parochia Giulța și la filiile ei (p. 57 not și 55 vechi), că numărul gr. orientaliilor și al israiliților consună în amîndoué schematismele până la unul, și că cei 6 numeri ai gr. orientaliilor se sfârșesc toți cu 0. Așa aflăm la Letă mare la matre (p. 97 not) numerii bătetorii la ochi: g. r. c. 1800, l. r. c. 80, h. c. 3000, isr. 260.

Budapesta într-o formă așa de hotărâtă. Tot asemenea telegrafică și bureauul c. r. telegrafic de corespondință.

Bánffy rămâne deci din nou fără satisfacție. Trebuie, că-i merge foarte rău sermăntului, dacă își află plăcere în aceea, că lasă să se publica în semioficiosele sale dorințe așa de încornurate ca aceea, că nunțiul Agliardi va fi revocat.

Nici nu s'a desmintit încă bine vestea despre revocarea nunțiului Agliardi, și în „N. Fr. Presse” din Viena, așa dară érá în un organ intim al guvernului liberal din Ungaria, deja și apare o nouă dorință pe a lui Bánffy: Kálnoky și-a dat din nou dimisia. Istoria acestei dimisionări pare a fi următoarea:

Că vestea despre revocarea nunțiului Agliardi a purces dela ministrul-președinte Bánffy, se vede din „Pester Lloyd”, care față cu desmintirea dată de bureauul c. r. telegrafic de corespondență și de „Fremdenblatt” declară: „Față cu acestea noi avem să observăm numai, că telegrama din Viena publicată în ultimul nostru număr de sara ne-a venit dintr'o parte, pe carea noi suntem îndreptățiți a o privi de tot așa de competentă ca și aceea, carea inspiră bureau-ul c. r. telegrafic de corespondență.” În urma acestor întâmplări pare a fi erupt din nou criza ministerială. Se susține adecă scirea, că, ministrul de externe și-a dat din nou dimisia. Firesce că scirea acésta a provocat érá ris mare în Budapesta.

Revistă bisericească.

Roma.

Sfinția Sa Leo XIII de curând a publicat o nouă enciclică, prin care pro-vocă pe credincioși, ca din incidentul schimbării Rusalilor să se róge pentru unitatea credinței.

În 10 a c. Sfinția Sa după celebrarea sfintei Liturgii a primit peregrinii din Austria conduși de principele Löwenstein.

Franța.

Corul episcopesc al Franței a luat poziție contra legii referitoare la taxarea nedreptă a averilor călugăresci. Excepțiune a făcut numai episcopul Fuzet din Beauvais, care prin un circular recomandă ordurilor religioase din diecesa sa, să nu facă opoziție legii, ci să plătescă taxele prescrise. Purcederea separatistică a episcopului Fuzet a scandalizat pe catolicii cei buni, din care cauză mitropolitul de Reims, Msgr. Langénieux, a cărui sufragane e Msgr Fuzet, a adresat acestuia o epistolă deschisă, în care dice, că pentru aceea a creșut de necesar a da epistola publicității, fiindcă procedura episcopului o critică și condamnă nu numai diecesa sa, ci țara întregă. Cardinalul Langénieux constată înainte de toate cu durere, că prin procedura sa episcopul Fuzet se abate cu totul dela calea urmată de ceilalți episcopi. Texturile din S. Scriptură, la cari se provocă Fuzet, nu se referesc la raporturile actuale din Franța. Ascultarea orbescă de ori ce legi ale statului nici când nu ar fi produs martiri. Întreg corul episcopesc e de convingerea, că prin legea cea nouă în decurs de 4—5 ani totă averea ordurilor călugăresci trece la erar, și atunci ei rămân pe strade dimpreună cu miserii și morboșii, de cari se îngrijesc. Cel ce recomandă solvirea taxelor impuse, probéză, că doresce nimicirea ordurilor.

Episcopului Fuzet i-au mai scris și episcopii de St. Brieuc, cel de Varmes și cel de Le Mans exprimându-și părerea de rău și asigurându-l, că nici un catolic nu poate apăra principiul, că am fi datorii, să ascultăm de stat și atunci, când ar pretinde ceva, ce ar fi contrar cu dreptul natural ori cu legile divine ori bisericesci. Msgr. Fuzet răspundând la epistola mitropolitului său dice, că refuzul de a solvi taxele ar fi o declarare de război între biserică și stat, ceea ce trebuie să se impede; pentru

abrogarea legii să se facă reprezentațiunii cuviincioase.

Superiorii ordurilor monachale au ținut o conferință spre a afla modalitatea pentru rezistența pasivă.

Spre a împedea rezistența ordurilor religioase guvernul a trimis la Roma pe Georges Picot, care a fost primit în audiență de către cardinalul secretar de stat Rampolla.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În ședința din 10 a c. a camerei și kossuthistul guvernamental Hélfy a interpelat în cestiunea Bánffy—Kálnoky întrebând, că trimis-a ministrul de externe la Roma nota diplomatică? După cele întâmplăte mai crede Bánffy și ministerul a fi compatibilă cu demnitatea sa și cu poziția de drept public a patriei noastre rămânerea în scaunul de ministru-președinte? Bánffy declară, că în amănunte nu se poate dimite, dară guvernul nu va suferi, să i-se știrbescă autoritatea.

Tot în cestiunea călătoriei nunțiului Agliardi în Ungaria a interpelat în ședința din 13 a c. Ugron Gábor, care cu satiră mușcătoare a criticat ținuta ministrului Bánffy. Ugron provocă de nou pe ministrul-președinte, să arete, prin cari fapte a trecut nunțiul Agliardi preste sfera competenței sale și s'a amestecat în afacerile interne ale Ungariei? Să spună guvernul, care este sfera de competență a nunțiului apostolic față de Ungaria? Tisza Kálmán a recercat Scaunul Apostolic, să-i mijlocescă sprijinul clerului la alegerile dietale. Archiepiscopul de Agria Samassa din încredințarea guvernului a umblat la Roma spre a îndupleca Curia, să fie mai blândă față cu reformele bisericesci. Se spune, că guvernul a lucrat prin ministerul de externe, ca Roma să reprobe partidul poporal. Óre acestea nu sunt amestec în afacerile interne ale Ungariei? Mai întrebă pe Bánffy, că primit-a satisfacție pentru atacurile îndreptate contra lui în semioficiosa ministeriului de externe, și că prezentatu-și-a dimisiunea?

Casa de sus încă a ținut ședință în 13 a c., când s'au primit unele proiecte de puțină însemnătate. În 14 la începutul ședinței s'au ales membrii delegațiunilor, apoi s'a pertractat proiectul de lege despre libertatea religioasă. Gyulai Pál recomandă spre primire raportul comisiunii de trei. Primatele Vaszary declară, că rămâne pe lângă vederile din trecut și nu primesce proiectul. Reflectând la necualificabila insultă făcută nunțiului apostolic probéză până la evidentă, că Pontificele Roman are dreptul de a conduce în cele ce privesc credința și morala pe catolicii din ori ce stat. Numele de reforme *politice-bisericesci* arată, că ele privesc și biserică, și întru cât ating doctrinele bisericesci, singur Papa este îndreptătit a enunța. Dreptul acesta și-l poate deprinde Papa prin primat, prin un episcop, și cu atât mai virtos prin nunțiul apostolic. Apoi arată, că nunțiul pe timpul, cât a petrecut în Ungaria, chiar cu nimic nu a trecut preste marginile competenței sale.

Este foarte de dorit, ca în compunerea schematismelor să se pună grijea cea mai mare pe aceea, ca datele acestea să fie exacte și corespundătoare realității, căci dacă ele nu sunt așa, e de prisos a le mai și tipări.

Să trecem acum la alte date.

În matrele parohiilor:

Biserici de material solid în 1890 au fost 117, în 1895 au fost 124, creștere 7.

Biserici de lemn în 1890 au fost 35, în 1895 au fost 28, scădere 7.

Biserici de lut și în 1890 și în 1895 au fost 3, diferența 0.

Biserici au lipsit și în 1890 și în 1895 tot 7, diferența 0.

Școle de material solid în 1890 au fost 35, în 1895 au fost 46, creștere 11.

Școle de lemn în 1890 au fost 48, în 1895 au fost 44, scădere 4.

Școle de lut în 1890 au fost 66, în 1895 au fost 64, scădere 2.

Școle au lipsit în 1890 14, în 1895 12, progres 2.

Case parohiale de material solid în 1890 au fost 80, în 1895 au fost 86, creștere 6.

Case parohiale de lemn în 1890 au fost 33, în 1895 au fost 26, scădere 7.

Case parohiale de lut în 1890 au fost 36, în 1895 au fost 33, scădere 3.

Case parohiale au lipsit în 1890 21, în 1895 19, progres 2.

La p. 145 sunt înșirați preoții diecesani,

cari petrec afară de teritoriul diecesei 3, și preoții emeritați și deficienți 2. La p. 146 se înșiră preoții încă neaplicați (6) și teologii absoluți încă nechirotoniți (9). Apoi urmăză clerul tinér (30 și anume în sem. lat. din Oradea mare 10, în sem. centr. din Budapesta 4, în sem. lat. din Strigon 2, în sem. gr. din Ungvár 6, în sem. lat. din Satmar 6, în sem. la s. Atanasiu din Roma 1, privatist 1).

Dela p. 149—152 se înșiră cei 28 preoți, cari au repausat dela 14 Febr. 1890 până în 19 Aug. 1894.

La p. 153 se raportéză despre institutul preparandial. Alumnii sunt 29, dintre cari 6 ai diecesei de Lugos.

La p. 155 se raportéză despre seminariul de băeți din Oradea mare. Alumnii sunt 85, dintre cari în fundațiuni 52, integraliști 8, medialiști 25.

La p. 161 se raportéză despre seminariul Pavelian de băeți din Beiuș. Alumnii sunt 27, toți în fundațiuni, dar 12 dintr'înșii medialiști.

La p. 165 este publicat conspectul sumar al parohiilor patronate. 21 parohii au patroni bisericesci, 2 au patroni bisericesci împreună cu fondul religioasă, 1 are patron bisericesc împreună cu patron laic, 2 au patroni laici, 77 au de patron fondul religioasă, érá 65 stați sub libera conferire a Ordinariatului.

Contele Esztherházy Miklós Móric nu aprobă propunerea comisiei, ca numai asupra capitulului III și IV să se estindă discuțiunea, dară spre a nu amâna pertractarea, propune, să se respingă capitulul al III-lea întreg. Ministrul Wlassich la acestea reflectează, că neconfesionalitatea nesmintit trebuie regulată prin lege, ca nu cumva să se întimple abuzuri cu ea. Guvernul e aplicat a admite modificările, cari nu vatămă întregitatea principiilor.

Președintele întreabă, că primesce-se în general raportul comisiei. Pentru primire au fost 117 voturi, era contra 116. Așa dară cu majoritate de 1 vot s'a primit în general raportul. La desbaterea specială Zichy Nándor propune omiterea §§-lor 22 și 23. Ambe propunerile au fost primite cu câte o mică majoritate.

Desbaterea specială asupra proiectului despre libertatea religioasă s'a continuat și terminat în casa de sus în 15 a. c.

La propunerea contelui Zichy Nándor pe rând s'au lăpădat din capitulul al III-lea și §§-ii 24, 25, 26, 27 și 29 referitori la neconfesionalitate. Cu acesta terminându-se desbaterea specială, opoziția a cerut, să se voteze asupra capitulului întreg și în a treia cetire, dară președintele a enunțat, că după ce cap. I, II și IV deja au fost primite în desbaterile de mai înainte, nu poate admite votarea cerută.

X După acesta a venit la ordinea zilei proiectul de lege despre recepțiunea Jidovilor.

Zichy Nándor a propus, ca proiectul să se respingă și în general. Punându-se propunerea la vot, 107 de voturi au fost pentru, 107 contra ei, și astfel a hotărât votul președintelui, care a votat pentru primirea proiectului ca basă la desbaterea specială. §-l al 2-lea, care permite trecerea dela creștinism la iudaism, a fost respins cu o majoritate de 11 voturi.

Austria.

Ministrul-președinte austriac principele Windischgrätz răspundând la interpelările făcute în sesiunea Kálnoky-Agliardi, a declarat, că guvernul c. r. se unesce deplin cu principiul enunțat în nota îndreptată de către ministrul de externe la 25 Aprilie ministrului-președinte ungar, că nici capul bisericii catolice să nu fie împedecat în conducerea afacerilor și în atingerea legitimă cu credincioșii, nici statul să nu fie restrins în activitatea sa prin nici un amestec din afară. La celelalte puncte ale interpelării, necădând în sfera sa de competență în sensul §-lui 66 al regulamentului, nu poate da răspuns. Majoritatea a luat spre știință declararea ministrului Windischgrätz.

Partidul social-creștin în Viena face tot mai mari cuceriri. Lună a fost ales Dr. Lueger de viceprimar al capitalei spre marea bucurie a creștinilor. Primarul Gröbl și-a dat dimisia. Noua alegere se va face în săptămâna viitoare, și părerea generală este, că va fi ales de primar actualul viceprimar. Foile liberale nu numai din Austria, ci și din Ungaria sunt supărate pentru succesele

creștinilor și pentru scăderea influinței jidovesci în capitala imperiului austriac. Câtă simpatie între jidovism și între liberalism!

Germânia.

Legea contra uneltirilor subversive, care de luni agită țara întregă, a ajuns la desbatere în parlament în săptămâna trecută. Desbaterea a fost vehementă, de ôrece se părea, că fiecare § lăsa ușe deschise arbitriului și abuzului de putere din partea executivă. Cu toate acestea guvernul a dus-o până la §-l 111. În §-l acesta iese mai mult la lumină tendința omnipotenței de stat. Se dice, că a preamări ori a espune ca iertate anumite delictes este interzis sub pedepsă. Comisiunea parlamentară a pretrins, să se adaugă, că preamărirea etc. alor anumite delictes intenționată ori făcută cu scirea se declară de punibilă. Dară guvernul nu a primit adausul comisiei. Conservativii în comisiune au fost pe partea guvernului, dară focea lor „Conservative Monatschrift“ a declarat: „Noi mergem spre o dictatură a puterii de stat, și acesta va fi cea mai de nesuferit între toate dictaturile, căci forța nu pășese publice ca forță, ci arbitriul se îmbracă cu o aparință, dacă nu de drept, totuși de apucătură juristică.“

Centrul a fost pentru lege, dară în sensul, ca ea să fie aplicabilă și contra resvrătirii de sus în jos. Dacă proletarul se condamnă până la 3 luni de carcer pentru blasfemie, pentru ce să nu fie condamnat și profesorul, publicistul, poetul etc., care în scrierile sale își bate joc de Dumnezeu și religione, dând exemplu rău proletariului? Guvernul înse nu s'a învoit la măsurile contra resvrătirii de sus în jos. Astfel partidul din centru a votat contra legii, și acesta a căzut.

Programul festivităților neoficiose la intronizarea Preasfințitului nostru Mitropolit.

Pentru aranjarea festivităților neoficiose cu ocaziunea sosirii și intronizării Preasfințitului Mitropolit Dr. Victor Mihályi s'a constituit în Blaș încă din luna lui Februarie a. c. un comitet sub presiunea D. Canonic Dr. Alexandru Grama de 32 membri din toate branșele societății. Acest comitet s'a împărțit în 6 secțiuni, și a statorit definitiv următorul

Program:

A) Sâmbătă în 25 Mai ziua sosirii Preasfințitului Mitropolit.

I. La gara Vințului de jos, unde P. S. Sa intră pe teritoriul archidieceșei, va fi salutată de protopopul Sebeșului cu preoții și poporul, ce se va aduna. La gara Alba-Iuliei de protopopul Alba-Iuliei. La gara Teiuș de protopopul Aiudului. Asemenea la gările următoare de preoții respectivi și de popor.

II. Cu trenul dela 12 ore vor merge din Blaș cât mai mulți până la Teiuș spre întimpinarea P. S. Sale. În numele acestora va fi salutată de Dr. Augustin Bunea.

III. În Blaș publicul, care va lua parte la primirea Preasfinției Sale, va forma spalier de două laturi începând dela pârta castelului mitropolitan prin piață până la biserica catedrală, și de aici pe strada tipografiei și pe

lângă promenadă în direcțiunea drumului, a duce la gară, în ordinea următoare:

Maioresse de gară se vor posta în ordine locuitorii din Blaș și jur, ce vor fi de față apoi tinerimea gimnazială, tinerimea preparandială și tinerimea normală, după aceea teologii din seminarul archidieceșan, și apoi fetițele din școala și internatul Vancean. Fiecare participante va avea în mână ram verde. De păstrarea ordinii vor griji o secțiune a comisiei aranjătoare, profesorii dela instituțiile de învățământ și reuniunea pompierilor. La gară I. P. S. Sa va fi salutată de directorul Georgiu Muntean.

Publicul va sta în ordine, până ce va trece Preasfinția Sa. Acea parte, pe lângă care a trecut, va însoți apoi erași în ordine pe Preasfinția Sa până la castel. Pe străzile, ce le va percurge P. S. Sa, locuitorii vor fi rugați a-și înfrumuseța casele cu verdeață și a pavasa ferestrele, pe cât va fi posibil.

IV. Pe drumul dela gară până la castelul mitropolitan vor fi 2 arcuri de triumf, și pe lângă aceea va fi decorată intrarea în catedrală și în castel. La arcul dintrăiu decorat cu flamurile reuniunii Concordia și a Pompierilor va fi salutată P. S. Sa în numele opidului de reprezentantele opidam. La arcul al doilea o fetiță din internatul Vancean îmbrăcată în alb în numele tinerimii va prezenta P. S. Sale un buchet de flori naturale. Era în biserica catedrală drumul dela ușe până la altariu va fi presărat cu flori. Tronul mitropolitan va fi frumos decorat cu flori de elevele internatului Vancean de fetițe.

V. Până când Preasfinția Sa va percurge drumul dela gară până la castel, în continuu vor suna traserile, cari vor fi așezate în capetul opidului de către vii.

VI. Sara la 7 ore va fi condus de 100—200 forțe purtate de indivizi din diversele branșe ale societății. Conductul va porni însoțit de sunetul muzicii din capetul stradei celei lungi de către satul Blaș, va percurge strada cea lungă, strada tipografiei și piața pe dinaintea bisericii catedrale până se la castelul mitropolitan. În drumul acesta va fi potrivit a face ovațiuni clerului alegătorilor, Maiestății Sale Împăratului și regelui Apostolic Francisc Iosif I și Sfinției Sale Papa Leo XIII. În curtea castelului mitropolitan purtătorii forțelor vor forma un semicerc, în mijlocul căruia va fi tribuna, de pe care, după ce se va arăta P. S. Sa Mitropolitul, va vorbi mai întâi profesorul gimnazial Aron Deac ca membru al clerului, și apoi Dr. Alexandru Pop medic archidieceșan ca membru laic.

Înainte de vorbiri va cânta corul profesorului Iacob Murășan, care se va posta de-a dreapta Prea Sfinției Sale, „Tu, ce verși din ceriu lumină“.

După vorbiri același cor va cânta imnul ocașional compus în onoarea P. S. Sale de profesorul Iacob Murășan.

Finindu-se cântările corului, conductul în ordine se va reîntorci până în mijlocul pieței, unde se vor stinge torțele sub sunetele muzicii.

De susținerea ordinii se va îngriji secțiunea comisiei alese pentru aranjarea conductului.

VII. Cu o jumătate oră înainte de pornirea conductului toți locuitorii Blașului vor fi rugați ași ilumina casele, era iluminarea va ține până se va sfârși conductul.

B) Duminică în 26 Mai ziua intronizării P. S. Sale.

I. Dimineața la 5 ore muzica va cânta reveille pe stradele opidului.

II. La 8 ori 9 ore publicul present erași va forma spalier dela castelul mitropolitan până la biserica catedrală, atât când va merge P. S. Sa la biserică în procesiune, cât și când va ieși. În amândouă rândurile publicul va însoți pe Preasfinția Sa cu ovațiunile sale.

III. Când Preasfinția Sa va îmbrăca paliul mitropolitan, vor suna traserile în

mișlocul pieței, și tot asemenea când va intra și va ieși din biserică.

IV. Săra la 8 ore concert sub conducerea profesorului Iacob Murășan în sala de gimnastică. După concert urmează petrecere în dans.

V. Spre orientarea publicului membrii secțiunii primirii oșpeților vor purta însemn albastru la bumb, membrii secțiunii pentru aranjarea conductului însemn roșu, erva ai secțiunii pentru aranjarea concertului însemn alb.

VI. Pentru raportorii pressei s'a aranjat un local în edificiul seminarului clerical, unde va fi și un bureau de informațiuni pentru raportori.

Până aci programul. Nu se concede a se face nici o abatere dela programul acesta fără de învoirea comitetului aranjator. În zilele următoare în seminariul clerical arhiepiscopesc în onoarea P. S. Sale va fi ședință festivă, în internatul Vancean de băieți serată musicală declamatorică, erva în internatul Vancean de fetițe primire festivă a P. S. Sale.

Suntem informați, că în ziua întronisării I. P. S. Sa va da un prânz cam de 600 de taciuri.

Modul participării capitului la primirea oficioasă ilă va determina capitulul, erva programul festivităților oficioasă ilă va statorî Preasfinția Sa.

Colecta pentru gimnasiul din Blaș.

Suma din nrul 13. fl. 21085.61

Diaconul N. Popescu . lei	1.—
M. Brumariu	1.—
V. Irimia	1.—
I. Antonid	—50.
A. Posmoganu	—50.
V. Ionescu	1.—

Matilda Castano stud. universitară	5.—
E. Diamandi stud. universitară	2.—
Maria Prodrom stud. universitară	2.—
Elvira Panaitescu stud. universitară	1.—
Econom C. Păun preot.	1.—
Marta Trancu stud. univ.	1.—
Gheorgbiade prof.	2.—
P. Gărcinean prof.	5.—
G. I. Urziceanu prof.	5.—
Elena Lepădatu	5.—
Maria Popescu	3.—
M. C.	1.—
Elena Cancicov stud. universitară	5.—
Șag. Sturdza	5.—
Crupenschi	5.—
Capitan Poțter	4.—
Șt. G. Constandache profesor	2.—
G. Iovian prof.	2.—
Aurelia Cancicov	2.—
Constantin V. Cancicov	2.—
Teodor V. Cancicov	1.—
Dr. V. Mancaș	2.—
I. D. Talian	2.—
A. Sfetcovic	10.—
Tache I. Lecca	10.—
I. V. Condurat	5.—

(Va urma.)

Declaratiune.

Subscrisulu, insultele, prin cari „Unirea“, ca organu oficiosu alu Provinciei noastre basericesci, crediendu a aduce siera lui Domnedieu, afla cu cale, si lucru edificatoriu, a me discredită inaintea aceluor-a, cari nu me cunosc, neci n'au ocaziune de a me poté cunoșce pre alta cale; fara că se me obtudu, — aperându-me, — in sfer'a de competintia a persecutorilor si calumniatorilor mei, cari de siguru voru sci,

cum se repareze scandalulu: le ofrescu lui Domnedieu dreptu satisfactiune pentru multele mele pecate, cari inca nu le-am potutu espiă; asecurându, atātu pre cei dela „Unirea“, cătu si pre toti ceialalti contrari ai mei, si in prima linia pre acei-a, pre cari, spiritulu tempului, facia de mine, i-aru fi imbolditu eventualu, a resplati chiar si binele cu reu, — că me rogu lui Domnedieu, că ocaziunea acest'a, ce mi-o subministrăza dinsi, spre a me deprinde cu resignatiune crestinésca in virtutea paciintiei si a iertării nedreptăților ce mi se facu, se li o resplătesca, cu cele mai alese donuri ale vistierieloru sale celoru ceresci.

Oradea-Mare, 14 Maiu 1895.

Dr. Augustinu Lauran,
Canonicu.

Mulțămită publică.

Suscrișii își țin de datorință deosebită a aduce și pe calea acosta mulțămită și recunoscință Rsmului Dr. Alesandru Grama can. metr., carele a pontificat, și asistentilor M. On. D. Ian German și Georgiu Muntean la înormintarea neultatei noastre mame-socre véd. Amalia Nistor născută Creț întâmplată în 5 Maiu a. c., apoi Cl. D. Dr. Victor Szmigelski, carele a ținut panegiricul asupra scumpei noastre decedate, asemenea copurilor didactice din loc dela institutele teologic, gimnasial, preparandial, școielor de fetite și normale, cari n'au întârziat a lua parte la înormintare cu junimea studiosă, pe cum și conducătorilor corurilor vocale din loc M. On. D. Nicolai Ionaș, Aron Papiu și Spect. D. Iacob Murășan, reuniunii pompierilor voluntari din opidul Blaș și in urmă tuturor aceluor Domni și Dómne, amici și cunoșcuți, cari parte in scris, parte in persoană și-au manifestat condolințele lor sincere.

Blaș 10 Maiu 1895.

Jalnica familie.

Mai nou.

Maiestatea Sa a primit dimisionarea contelui Kálnoky din postul de ministru al afacerilor esterne și al casei domnitore și in locul lui a numit pe contele Agenor Goluchovski, fost ministru plenipotentiar la curtea regală din Bucuresci.

Noutăți.

Concurs. Pentru parochia Dostatului din protopiatul Sebeșului s'a scris concurs până in 25 Iuniu. Emolumentele: 1) Curte și grădină de 1254⁰ cu casă de pētră cu 4 încăperi, cămară și culmă de vară, 2) grajduri cu șură și felderă, un coșer de cucuruz, 3) cotețe și fântână de pētră. 2) Porțiunea canonică de 32 jug. 355⁰ arătorii (din care 20 de feldere semănătură folosesc cautorul), 19 jug. 21⁰ finat (din care 1 1/2 jug. folosesc cantorul), vie de 216⁰. Contribuția o solvesce biserică. 3) Dela circa 240 familii câte o și de lucru și câte o felderă de cucuruz. 4) 20 de carē de lemne. 5) Venitele stolare.

Binecuvintarea unei flamure. Reuniunea pompierilor voluntari din Blaș și-a procurat o frumoasă flamură de mētasă, carea a fost binecuvintată Duminecă după s. Liturgie. Actul binecuvintării s'a îndeplinit prin Rsmul D. Dr. Al. Grama canonic mitropolitan lângă fântâna din piața opidului. La acest act solemn au luat parte ca oșpeți și o deputatiune a pompierilor din Reșinari, pe cum și un public numeros. După terminarea binecuvintării a urmat baterea cuielor pe noua flamură. Primul cuiu l-a bătut pe noua fla-

mură pontificantele, apoi au bătut cuiu dl vice-colonel pens. Iuliu Mihályi etc., cu care ocaziune au încurs pentru reuniune preste 200 fl.

Nunțiu Apostolic din Viena zilnic este vizitat și primesce declarări de aderință din partea catolicilor din Austria, cari condamnă necualificabila atacare a nunțiului din partea ministrului ungar br. Bánffy. Cardinalul Schönborn, episcopii de Brünn și Linz, pe cum și numeroși membri ai aristocrației și-au exprimat in persoană simpatia față de nunțiu. Deputații social-creștini au adresat poporului un apel, prin care-l provocă, ca să participe la ovațiunile, ce se aranjăza în sara de 17 a. c. in onorea nunțiului, ca poporul creștin și pe calea acosta să dea o satisfacere eclatantă reprezentantei pontificii pentru nedemna insultă, ce i-s'a făcut. Foile jidovesci din Ungaria sunt informate, că ovațiunile, ce se aranjăza in onorea nunțiului Agliardi, ar face o impresie neplăcută la curte.

Delegațiunile sunt convocate pe 6 Iuniu la Viena. In urma afacerii Bánffy—Kálnoky mulți cred, că ablegații guvernamentali ai Ungariei vor lua poziție ostilă față de ministrul de esterne. Noi cu greu credem așa ceva. Mamelucii lucră la comandă.

Promoțiune. Dl Alesandru Silași in 11 a. c. a fost promovat de către universitatea din Cluș la gradul de doctor in medicină.

Procesul de presă intentat celor 16 tineri români din Turda și jur pentru aderința trimisă la condamnații „Replicii“ și publicată in nrul din 12 Sept. 1892 al „Tribunei“ s'a pertractat in 14 a. c. Pe cum se putea prevedé, acușatii au fost declarați de culpabili și condamnați unul la 100 fl., erva ceialalti la câte 50 fl. și respective 25 fl. amendă, pe cum și la suportarea in solidum a speselor procesuale. Dl Balteș, fostul redactor al „Tribunei“, de nou e condamnat la 2 luni de carcer ordinar, erva din cautiunea foii se subtrag 400 fl.

A patra sesiune a corpurilor legiuitoare din România s'a inchis prin mesagiu regal la 11 a. c. Regele constată, că prin activitatea și zelul senatorilor și deputaților s'a adus un șir de legi de mare moment pentru prosperarea economică a țării.

Cestiunea despărțirii ierarhice a Românilor de către Sērbii. Cetim in „Foaia diecesană“ din Caransebeș din 12 Maiu: „In multe comune mixte despărțirea ierarhică numai pe cale procesuală s'a putut efectui, in ceea ce privește averea bisericescă comună, și încă cu privire la multe comune mixte procesul e parte in curgere, parte pe cale de a se pune in curgere. Comitetul administrativ al Congresului național sērbesc a ales o comisiune de trei membri cu chemarea de a se pune in înțelegere cu o asemenea comisiune a delegațiunii noastre congreguale. Ziua întruniri comisiunii mixte s'a fost fixat pe Joi in 27 Aprilie a. c. Întrunindu-se comisiunea mixtă, a debătut obiectul, pentru carele s'a întrunit, și după cum suntem informați, rezultatul este favorabil și mulțămitoriū pentru ambele părți.“

Cas de mōrte. Georgiu Totoian, paroch și viceprotopop onorar in Chișlalău lângă Alba-Iulia, in urma unui defect de inimă a murit repentin la 12 a. c. in etate de 55 ani. Înormintarea s'a întâmplat in 14 a. c. cu mare pompă pontificând Rsmul D. canonic Dr. Alesandru Grama asistat de prof. Dr. V. Hossu și de protopopul și preoțimea tractuală. Cântările funebrale le-au esecutat câțiva clerici din Blaș sub conducerea profesorilor de cant N. Ionaș și Aron Papiu. Fiind defunctul un preot distins și fruntaș al Românilor din ținutul acela, a fost de față la înormintare și un număr mare al iteligiței române din Alba-Iulia și jur. Poporul cu lacrimi in ochi a petrecut la locul de odihnă pe zelosul păstoriu sufletesc, care stând bine și-a ajutat mult turma și in diversele lipse materiale. Pe repausatul fl deplânge soția cu 6 fi și fiice.

In veci amintirea lui!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Instituțiunile calvinesci în biserica românească din Ardélú.

G.

Modulú alegerii mitropolitului.

(Continuare.)

Din nou fu după aceea resuscitată cestiunea participării laicilor la alegerea mitropolitului în sinodul electoralú din 1868.

Între așa numitele „condițiuni de alegere“, condițiunea a 5-a sună:

„Acestú sinodú își renoesce manifestarea voinței sale respicate și în 29 Septembrie 1850, ca sínódele alegétóre de archierei să se compună în viitorú atátú din membrii clerici, câtú și mireni după o proporțiune, carea se va satori în celú mai de aprópe sinodú, ce se va fíne în urma chirotonirii noulú archiepiscopú și mitropolitú.“¹⁾

Lipsa de cugetare juridică corectă și de idei precise și lámurite, ce se observéază în tóte condițiunile aceste, este evidentă și în condițiunea de sub vorbă.

Ea ne spune numai, că „sínódele alegétóre de archierei să se compună în viitorú atátú din membrii clerici, câtú și mireni.“

Nu spune înse, ce este lucru de căpetenie. Nu spune anume, cine să alégă pre membrii clerici și mireni. Óre numai clerulú să alégă ca până atunci, cu singura schimbare, că de aci încolo să alégă și clerici și mireni după o proporțiune, ce se va satori mai târziu, sau dórá clerulú să alégă membrii clerici, érá poporulú membri mireni.

Tare probabilú, că sinodulú a înțelesú modalitatea din urmă. Atunci înse era datorú să o și spună limpede și la înțelesú.²⁾

Cestiunea participării laicilor la alegerea mitropolitului fu în sinodulú din 1868 sulevată și *ex incidenti*.

Unii mai sanguinici nevoindú a sci, că o cestiune de așa gravitate nu se póte rezolva de-odată ca prin o tăiáturá a nodului gordianú, făcúrú încercarea să o rezolveze așa dicéndú *par force* prin o *sectio regia*.

Sinodulú tractului Elisabetopolei se puse, și fără a mai întreba de nimeni, în contra usului de până atunci alese de deputatú alú sêu pre unú laicú pentru sinodulú electoralú.

A fostú lucru firescú, că deputatulú laicú nu fu verificatú, fiindú alegerea lui o abatere radicală dela praxa de până atunci, și afará de aceea nu tractulú Elisabetopolei a avutú dreptulú nici n'a fostú chematú a rezolva cestiunea participării laicilor la alegerea mitropolitului.

Canoniculú I. M. Moldovanú în tractatulú sêu despre dreptulú de alegere adausú la capetulú tomului I alú Actelorú sinodali voesce a mai fi aflatú unú casú în sinodulú electoralú dela 1850, cândú unú laicú ar fi fostú alesú deputatú pentru sinodulú electoralú.

Deputatulú profesorilorú din Blașú adecá la sinodulú electoralú din 1850 a fostú profesorulú Ioanú Rusu, care pre atunci nu avea nici unú ordú sacru.

Casulú acesta înse nu dovedesce chiarú nimicú. Lucrulú de căpetenie este, că profesorii din Blașú cu ce intențiune au alesú pre Ioanú Rusu? Óre cu intențiunea de a alege unú laicú? De bună samá nu! Ci Rusu ca clericú absolvatú de doi ani și aplicatú ca profesorú în Blașú era candidatú de preotú, și ca pre atare l'au alesú deputatú și nu ca pre laicú.

Causa, că alegétorii nu s'au mai uitatú la aceea, că încă nu are nici unú ordú sacru, este de a se căuta în împrejurarea aceea tristă, că până în ziua de astáqi încă nu avemú unú statutú câtú de simplu și primitivú pentru alegerea mitropolitului, care să ne póta servi de îndreptariú. Și așa nu e mirare, că alegétorii lui Ioanú Rusu neavéndú în mână unú îndreptariú, au alesú deputatú pre unulú, care ce e dreptú lucrú nu era preotú, era înse candidatú de preotú.

Însa-și împrejurarea, ca spre a dovedi din istoria bisericii nóstre dreptulú laicilorú de a participa la alegerea mitropolitului, singurú caselú cu Ioanú Rusu se póte aduce, arată că în biserica nóstrá cestiunea are basá istorică tare slabá.

¹⁾ »Acte sinodali« de I. M. Moldovanú t. I. pag. 34.

²⁾ Condițiunea mai díce, că proporțiunea între membrii clerici și mireni se va satori în celú mai de aprópe sinodú „ce se va fíne în urma chirotoniei noulú archiepiscopú și mitropolitú“. De unde a sciutú sinodulú, că noulú mitropolitú nu va fi episcopú deja chirotonitú, și ca atare nu va avé lipsá să mai fie chirotonitú? Apói mitropolitulú capétá dreptú a conchema sinodú nu după chirotonire, ci după intronizare. Și de aci se vede câtú de puținú juridicú și corectú a fostú modulú de cugetare, ce se vede în »condițiunile de alegere«.

Din lipsa unui statutú câtú de simplu, care să servéscá de îndreptariú cu ocasiunea alegerii mitropolitului, s'au născutú și alte inconveniente.

Așa de pildá la alegerea din 1868 vicariulú capitularú a trebuitú să-și revóce dispozițiunile făcute prin circulariú către clerú cu privire la votulú preoțimii tractualú, fiindú că „nu consuna nicú cu usulú până aci observatú, nici cu pasajulú emisulú ministerialú.“¹⁾

Totú atunci s'a comisú și inconvenientulú, că deși „corpulú profesoralú din Blașú la tóte alegerile a fostú reprezentatú prin câte doi deputați;“²⁾ totuși cândú în 1868 corpulú profesoralú din Blașú a trebuitú să-și alégá deputații pentru sinodulú electoralú, profesorii de teologie din Blașú furá eschisi fără nici unú motivú, prin ce alegerea deputațilorú corpului profesoralú din Blașú a devenitú ilegalá, și dacá profesorii de teologie o arú fi escepționatú cu ocasiunea verificării credențiunilorú, de securú ar fi fostú nimicítá.³⁾

* * *

Premiíténdú cunoscínțele aceste despre modulú alegerii mitropolitului úostreu, în cele urmátóre ilú vomú asemeua mai întâiú cu modulú alegerii superintendentului calvinescú din Ardélú până la s. Unire, și după aceea cu modulú alegerii episcopilorú și mitropolitilorú după dreptulú resáríténú alú Pravilei.

II

Modulú alegerii superintendentului calvinescú din Ardélú în secululú alú 16-lea și 17-lea. Realisarea libertáții evanghelice așa precum o înțelegeau ei, a fostú ținta de căpetenie, pentru care calvinii s'au ruptú de biserica catolicá.

Modurile diverse, după cari se impleau episcopatele în biserica catolicá pe timpulú, cândú a eruptú reformațiunea, li-s'au părutú calvinilorú din Ardélú, că nu coréspundú libertáții evanghelice.

Singurulú modú, care li-se părea, că e în armonie cu libertatea evangelicá, a fostú implerea prin alegere, cu atátú mai virtosá, ca și împrejurările, în cari se aflau la începutú, i-au silitú să-și alégá unú capú bisericescú.

N'au sciutú înse calvinii în vécurile de întâiú să fie consecuenți în aplicarea practicá a principiilorú, ce le profesau.

Acésta se vede și din calea, pre carea au purcesú în aplicarea principiului despre libertatea evangelicá la alegerea superintendentului.

Dacă ar fi fostú consecuenți deplinú, atunci încă dela începutú ar fi dispusú astfelú lucrurile, câtú superintendentele să fie alese de totalitatea membrilorú bisericii, cáreia avea să-i fie capú.

Cáci dacá „libertatea evangelicá“ în constituirea mai marilorú bisericesci numai atunci rămâne nealteratá, dacá constituirea se întâmplá prin alegere, e lucrulú celú mai logicú, că la alegere toți să iea parte, cu atátú mai virtosú, că după credința calviná toți membrii bisericii suntú și preoți.

Nici în secululú alú 16-lea nici în alú 17-lea înse calvinii, deși puneau mare pondú pre principiulú lorú despre „libertatea evangelicá“ și despre preoția universalá, totuși n'au fostú capabiliú să se libereze de tóte principiile ierarchice ale bisericii catolice, pre cari le urieau așa multú.

Acésta a fostú cauza, de în secululú alú 16-lea și alú 17-lea la alegerea superintendentului calvinescú din Ardélú lua parte numai clerulú, érá poporulú credinciosú era eschisú dela orú ce participare directá la alegere.

* * *

Legislațiunea bisericescá și civilá din Ardélú cu privire la alegerea superintendentului calvinescú în véculú 16 și 17-lea. Legea bisericescá calviná mai veche pentru Ardélú, carea reguléază alegerea superintendentului, se cuprinde în colecțiunea de canóne alú Gelei Katona.⁴⁾

Canonulú 90 alú colecțiunii acesteia cu privire la alegerea superintendentului prescrie urmátórele:

¹⁾ Vedú améndoué circulariele în »Acte sinodali de I. M. Moldovanú t. I. pag. 1 și uu.

²⁾ Totú acolo pag. 187.

³⁾ Actele referitóre la alegerea deputațilorú corpului profesoralú din Blașú pentru sinodulú electoralú din 1868 se aflá în archivulú mitropolitauú din Blașú.

⁴⁾ Ștefanú Gelei Katona a fostú superintendente calvinescú în Ardélú dela 1633—1649, care a compusú condițiunile puse de principele mitropolitulú Elie Ornstú, despre cari iusu-și Kemény díce: »injuriousissima proposit puncta valachico illo popae, qui successore esse vult episcopi defuncti Valachorum?« »Acte și Fragmente« de T. Cipariú pag. 71.

„Omnes in universum senioratus seu dioeceses intra ambitum totius regni Transilvaniae et partium eidem annexarum, seorsim in unum fluentes uni episcopo seu superrattendenti, vel in alium tractum transmigranti, communibus votis ac suffragiis alterum quempiam e medio fratrum suorum electum substituere pio ritu debent.“

Din canonulă acesta numai atăta se vede, că la alegerea superintendentului luaă parte tôte tractele protopopesci. Nu ne spune însă, că ôre lua parte la alegere clerulă sau döră și poporulă.

Acésta nî-o spune Salomon Joseph, care după ce citéză canonulă de mai susă alui Gelei Katona, și după ce se provócă și la legea diu Aprobate referitóre la alegerea superintendentului, se exprimă în chipulă următorilă:

„Electio superintendentis juxta tenorem legum praecitatarum, usumque sub principibus nationalibus continuum, nulla praecedente condidatione liberis verbi Dei Ministrorum in synodis generalibus praesentium suffragiis constanter fiebat.“¹⁾

De aci se vede, că la alegerea superintendentului numai preoșilă, carilă la calvinilă se numescă: *Verbi Dei Ministri* aveaă votă activă, prin ce este esplicată de ajunsă și canonulă de mai susă alui Gelei Katona.

Dară nu numai atăta! Ci canonulă de mai susă prescrie, că celă alesă să fie din numêrulă preoșiloră, căci canonulă dispune, ca celă alesă să fie „e medio fratrum“.

Prin cuvintulă „fratres“ se înțelegă preoșilă, care cuvintă Salomon Joseph astfelă îlă esplică:

„Per Fratres heic, velut in tota legislatione intelligi ipsos V. D. Ministros, sicque superintendentes e medio fratrum suorum per ipsos confratres seu V. D. Ministros eligi debere.“²⁾

Êră cumcă motivulă de căpetenie ală calviniloră, că constituirea superintendentului să se întimple prin alegere, a fostă „libertatea evangelică“ sau creștină cum o înțelegă ei, se vede êrășilă din Salomon Joseph, care referitorilă la lucrulă acesta se exprimă astfelă:

„Electio superintendentis fundatur in libertate christiana, et hinc consonis legibus patriis tum civilibus, tum etiam ecclesiasticis.“³⁾

Ceea ce prescrie canonulă lui Gelei Katona despre constituirea superintendentului, aceea prescriu și legile civili din Aprobate, va să șică, cumcă constituirea superintendentului să se întimple prin alegere din partea preoșimilă.

Legea aprobateloră referitóre la lucrulă acesta prescrie următorile:

„A négy recepta religion levök közül a felyül megnevezet Reformata evangelica, Lutherana vagy Augustana, Unitaria vagy Antitritaria religion levöknek tulajdon Püspökök magok vallásán levök legyenek, a Catholicusoknak vagy Papistáknak pedig Vicariusok, kik az ő religiojok és inspectiojok alatt az egyházi rendekre vigyáznak, mind azon által az eleitől fogván observáltatott usus szerént a kik a Püspökségre vagy vicariusságra választatnak, az ő közönséges egyházi gyülekezeteknek tetszésekből és végzésekből, azok a fejedelmektől confirmáltassanak.“⁴⁾

Superintendentele alesă de cătră clerulă calvinesă trebuia să fie confirmată de principilă țêrilă.

Se vede acésta din dispoșitia expresă a legilă citate din Aprobate, că aleșilă „a fejedelmektől confirmáltassanak“, êră Salomon Joseph despre confirmarea celui alesă scrie: „superintendentes vel episcopos ex consensu et concluso generalium ecclesiasticorum congregationum (h. e. synod. gener.) eligi, et per principes confirmari debere.“⁵⁾

* * *

Carilă membriilă ală clerulă aveaă votă la alegerea superintendentului. În înțelesulă canonulă din colecțiunea lui Gelei Katona și a legilă deja citate din Aprobate alegerea superintendentului tre-

¹⁾ »De statu ecclesiae ev. ref. in Transilvania Commentatio«. Clușă 1840 pag. 58.

²⁾ Totă acolo pag. 58.

³⁾ Totă acolo pag. 57.

⁴⁾ »Approbatæ Constitutiones« Pars. I. Tit. I Art. 9.

⁵⁾ Op. cit. pag. 57.

buia să se întimple în *synodus generalis*. La *Synodus generalis* înse aveaă dreptă să lea parte tôte preoșilă din țară. Cu greă înse se voră fi putută aduna tôte preoșilă din țară la alegerea superintendentului.

Din cauza acésta încă de timpuriă a intrată în biserica calvină sistemulă reprezentativă,¹⁾ care sta în aceea, că neputendă lua tôte preoșimea parte la *synodus generalis* pentru alegerea superintendentului, fie care tractă protopopescă își trimitea numai reprezentante, și acesta era notariulă tractuală alesă pentru oficiulă acesta din partea preoșimilă tractului.²⁾

Votă așa dară la alegerea superintendentului aveaă:

1. Fiecare protopopă cu votă virilă.

2. Notariulă tractuală din fiecare tractă ca reprezentante ală preoșimilă tractuală.³⁾

* * *

Luat-ă înainte de s. unire laicilă calvinilă din Ardélă parte la alegerea superintendentului? Înșă-și împrejurarea, că alegerea superintendentului calvinesă din Ardélă se întimpla în *synodus generalis*, a căruilă membriilă erau eschisivă numai preoșilă, arată, că laicilă calvinilă n'ău luată parte cu votă activă la alegerea superintendentului. Se sfătuieă de comună alegătorilă cu consiliariilă principelui și cu alșilă bărbașilă laicilă distinsilă, cândă era vorba de veră o alegere de superintendente. Votă activă înse la alegere nu aveaă laicilă înainte de s. Unire.

Lămurită ne spune acésta Salomon Joseph, cândă șice:

„Qui principibus a consiliis erant aliique eminentioris dignitatis viri occasione synodorum confluentes consilia de futuro superintendente commendationesque suas depromebant quidem modo suasorio, in confirmatione vero libere per confratres electi antistitis, principi auctores iterum extitisse perhibentur, at nulla prorsus condidationis aut positivi alicujus saecularium influxus vestigia, rerum ejus aevi gestarum peritus inveniet.“⁴⁾

Ca și la noi, și la calvinilă s'ău încercată unilă și alșilă să arete, că și în periodulă dinainte de s. unire laicilă calvinilă aă luată parte pozitivă la alegerea superintendentului.

Între aceștia mai însemnată este Bodola Samuel.⁵⁾ Uniculă argumentă ce-lă aduce în favorulă asertului său, stă în nisce cuvinte vage și hiperbolice citate din ună opă alui Petru Bod, predicatoriă reformată în Ighilă.⁶⁾

Înse de o parte Petru Bod a trăită numai în seculă trecută, de altă parte din cuvintele lui, la carilă se provócă Bodola Samuel nici pre departe nu se pôte școte înțelesulă, că și laicilă ca și clerulă aă avută votă la alegerea superintendentului, ci din ele se vede celu multă atăta, că clerulă se înțelegă mai întâi cu notabililă țêrilă cu privire la persóna, care ar fi a se alege, ca așa celă alesă să ce pôtă șice, că este dorită și de ei.

De aceeașilă natură suntă și cuvintele din dalteria lui Teodosiă mitropolitulă Tergoviștei amintită mai susă (pag. 287), din care profesorulă Dr. Crișană a voită să probeze, că în biserica noastră înainte de s. unire și laicilă aă luată parte la alegerea mitropolitului.

După s. unire dreptulă electorală la calvinilă din Ardélă a începută a se desvolta în conformitate cu dogma loră despre preoșia universală, cum vomă vedă mai la vale. Înainte de s. unire în periodulă, cândă biserica românesă din Ardélă a stată sub influința calvină, pre superintendentele îlă alegea cu votă eschisivă numai clerulă.

(Va urma.)

* * *

¹⁾ Bodola Samuel »Könyvismertetés«. Marosvásárhely 1840 pag. 9.

²⁾ Totă acolo.

³⁾ Cf. Dosa Elek »Erdélyhoni ev. ref. egyházi jogtana«. Pesta 1868 pag. 21, și Kovács Ferencz »Egyetemes és részszertü egyházjog alaptanaí«. Debreczen és Nyiregyháza 1870 pag. 122.

⁴⁾ Op. cit. pag. 58.

⁵⁾ Op. cit. pag. I și uu.

⁶⁾ »Smyrniensis Policarpus«, în care descrie viața superintendenșiloră calvinesc din Ardélă dela reformașione până la timpulă său.

Bianca.

Dramă în două acte.

Pentru fete

de

Domnișoara M. de Metz.

(Continuare.)

Barbara. Dar apoi din ce trăiți?

Michaela. Ținem capre, eu gătesc brânzării, și Angiolina tórce cânepă. Dar asta e de tot puțin.

Barbara. Mergi adese în sat?

Michaela. Când avem brânza făcută și când avem o provizie de tort. (Cu amărăciune.) Ce privesce pe Angiolina, ea nu merge nici odată.

Barbara. A! De ce nu vă împărțiți lucrul? Așa nu e cu drept.

Michaela. Nu e așa? Dar mătușa nu se învoesce, ca Angiolina să o părăsescă. Într-o zi chiar eram bolnavă. Angiolina își propusese, să mergă în locul meu, ér Pietro, care era de față, se infuriă foc și o opri, să se misce de acasă, că la din contră . . . Credeam, că o să o bată . . . dar n'a cutezat nici odată a se atinge de ea . . . Mătușa a dis unchiului, să tacă, apoi ne-a scos afară pe amândouă. Atunci a fost între ea și între fiul ei o scenă foarte violentă, a cărei izbucniri din când în când ne străbateau până la urechi, și am auzit vre-o câteva cuvinte, pe cari în cele din urmă nu le-am înțeles. (Se opresce.)

Barbara. Cum? Nu le-ai înțeles?

Michaela. Da, câte odată îmi vin în minte și mi-se par ciudate.

Barbara (afectând nepăsare). O, imaginațiunea fetelor tinere totdeauna sbóră prea departe. Ele cred a vedé o mulțime de lucruri, pe când în realitate nu e nimica.

Michaela (visătoare). „Nu te atinge de ea, Pietro,“ dicea mătușa mea, „că ai aduce asupra noastră o nenorocire . . . De altmintea tu mi-ai fost promis-o . . . Ai grije!“ Ai grije, la ce?

Barbara. Mătușa dtale fără indoelă e superstițioasă, se pôte, că . . . Dar eu îmi perd timpul cu tafasul ăsta. Dómna principesă trebuie că-și va sfârșit rugăciunea. Mă duc la ea. Ce privesce pe contesa, ea trebuie că e furioasă, că s'a desbrăcat singură. (Angiolina intră.)

Scena XV.

(Acelea-și, Angiolina.)

Angiolina. Liniștesce-te, dómna Barbara, tocmai i-am ajutat eu, să se desbrace.

Barbara (ridënd). Atunci te compătimesc, copila mea.

Angiolina. E adevărat, că signorina nu e paciență. Dómna principesă fuse te chémă, dómna Barbara.

Barbara. La asta mă așteptam. Mă și duc. (Iese.)

Scena XVI.

(Michaela, Angiolina.)

Angiolina. Mantila signorinei atât e de stricată, cât nu voesce, să o mai îmbrace. Voiu să văd, ore nu se află cumva vre una în ladă.

Michaela (surprinsă). Tu ai dóră cheea dela ladă?

Angiolina. Da. Mătușa dormia, înse un somn atât de agitat, cât n'am voit, să o trezesc. Am luat cheea din legătura de chei. Seiū, că Pietro a pus în această ladă mantilele, ce ni-le-a adus cu ocaziunea călătoriei sale celei din urmă. Voiu să ieau una.

Michaela (repede). Nu deschide lada!

Angiolina (suridënd). De ce să nu o deschid?

Michaela. Te rog, Angiolino, așteptă, până se va trezi mătușa. Nici odată nu o a deschis înaintea noastră, ba din contră mi-se pare, că se ascunde de noi, când are să cerce în ladă.

Angiolina. Ce idee șodă!

Michaela. Șodă ne șodă, dar dacă nu-ți schimbi intenția ta, eu mă duc. Nu voiu să fiu de față. Ași avé părerea, că ți-am aprobat propusul, te-am ajutat, și la întorcerea lui Pietro tot eu voiu fi ocărită și bătută. (Iese.)

Angiolina (singură, îndreptându-se spre ladă). Ce poltronă! Nimeni nu m'a oprit, să deschid această ladă . . . e adevărat, că ocaziune pentru așa ceva încă nu mi-s'a dat. De altmintea cheea n'a fost nici odată la ladă. (Merg, să o descidă.) Michaela m'a înfricat . . . acum nu mai cutez . . . De! Dacă nu află mantila de-asupra, voiu să o încuiu numai decât, și nu se va sci nimic. (Deschide lada.) Dumneșeule! ce lucruri frumoșe! Dantele, stofe prețioșe . . . crești, că sunt tóte noue . . . nici odată nu le-am vădut aici . . . O Dómne! Dar asta nu e cu putință . . . eu visez . . . O, ce gând îngrozitoriu . . . Dar dacă acestea vor fi cumva . . . mărfuri oprite . . . nu cumva Pietro . . . Prietiniil lui aveau nisce fețe, atât de închise, . . . apoi chipul acela de a

mă face, să cânt . . . Ei sosiaū atunci . . . și pe noi, pe Michaela și pe mine ne încuiaū . . . Nu mai e indoelă, acestea sunt obiecte de contrabandă! Ori pôte . . . O! nu, nu! . . . Pietro! O, nefericitul! Și mătușa trebuie să scie . . . Și mantilele, étă-le dar, nu mă pot atinge de ele . . . O, și eleganta ladiță! (O trage puțin afară.) Pe capac arme familiare. De pe astea ne pricep nimic . . . (Întorce cheea.) O, ispită! (Deschide lădița.) Hărții, juvaere . . . O, trebuie să aflū. (Încuie ér lada cea mare și iese luând cu sine lădița.)

(Va urma.)

Economie.

Vinderea ouălor după greutate. În Budapesta acum se lucră la organizarea înființândelor hale de trg. Prilejul acesta îl folosește „Budapesti Hirlap“ spre a face cale în Ungaria pe sama unei idei, carea în altă țeri nu este nouă, ci s'a întrupat de mult. Ideea pe acolo, pe unde au îmbrățișat-o, s'a adevărit de foarte practică. „Közletek“ încl o recomandă într'unul din ultimii săi numeri. Este vorbă despre reformarea vinderii de ouă de galițe. În piațele din patrie ouăle se vind adevă numărându-se. În Elveția deja înainte de asta cu 4—5 ani au început a vinde ouăle după greutate. Foile numite modul acesta de a valora ouăle îl țin de bun din două cauze. Odată pentru că astfel se asigură preț și pe sama ouălor mai mărunte și neapte pentru esport, și apol pentru că, — pe cum se scie, — în ou se forméză un gol mic, carele creșce din zi în zi în urma uscării albușului, și astfel se păgubesc cumperătoriul, dacă ouăle, cari le-a cumpărat, nu sunt prospete. După ce oul prosper este în proporție mai greū, de aceea cu cât ouăle sunt mai puțin prospete, cu atâta merg mai multe pe un kg. Introducându-se deci reforma aceea, va fi în interesul vindătoriului, ca să aducă în piață ouă cât se pôte de prospete, pentru cari consumentul bucuros va plăti preț cu ceva mai mare. Reforma aceea ar fi bună și din alt punct de vedere: s'ar îngriji ómenii, să-și câștigne soiuri de acelea de găini, cari asigură producția de ouă mai mari. Ouă de găini din patrie merg cam 18—20, de găini italiene ori corcite cu de cele italiene merg 14 ouă, de găini plymouth-rocks 16 pe un kg.

Editor și redactor răspundător:

Dr. Victor Szmigelski.

Cu deosebítă stimă cutezú a încunoscínța pre Veneratulú Clerú greco-catolicú, că precum și până acum iaú asupra-mi gătirea de

Iconostase, amvóne, altare

și alte obiecte de ale instruirii interne a bisericelorú, în ce privesce lucrulú de măsurú și de sculptorú, de colorare respective de marmorisare și de provedere cu icóne sánte, dimpreună cu aședarea acelorú obiecte în fața locului, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescú ou plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericile greco-catolice au câștigatú recunóscere deosebítă, și tóte mă îndreptățescú la sperarea, că Veneratulú Clerú mă va împărtași ocașionalminte de prețuita-í încredere. Silința mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca și de aci înainte să meritú renumele celú bunu, care mi-l'am câștigatu până acum.

Prin tarifulú de zone dispărëndú depártările, prin acésta capacitatea de concurința mi-s'a mărítú.

Rugându-mé pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ianuariú 1892

cu deosebítă stimă

Carolú Müller,

auritorú și fabric. de recuis. bisericesei.

(7) 14—?